

DANES PICTA .COM

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

ZAKŁAD DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

JAWNE

~~SECRET~~
~~TOP SECRET~~
~~TOP SECRET~~

Égz. Nr 1

ppłk mgr Stefan BEDNARSKI

PODSTAWOWE ZASADY I FORMY PROWADZENIA
PROPAGANDY SPECJALNEJ WŚRÓD WOJSK
NIEPRZYJACIELA

40883
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASB WP
Archiwum Działu Zbiarów Specjalnych
Nr ewid. _____

WARSZAWA

MAJ

1973

Colour Chart #13

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

DANES PICTA .COM

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

ZAKŁAD DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

JAWNE

~~SECRET~~

~~SECRET~~

Egz. Nr ..... 1 .....

ppłk mgr Stefan BEDNARSKI

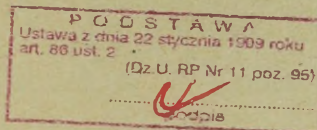
**PODSTAWOWE ZASADY I FORMY PROWADZENIA
PROPAGANDY SPECJALNEJ WŚRÓD WOJSK
NIEPRZYJACIELA**

40883
BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Oddziału Zbiarów Specjalnych
Nr ewid. _____

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

ZAKŁAD DYDAKTYKI WOJSKOWEJ

JAWNE

~~_____~~
~~_____~~

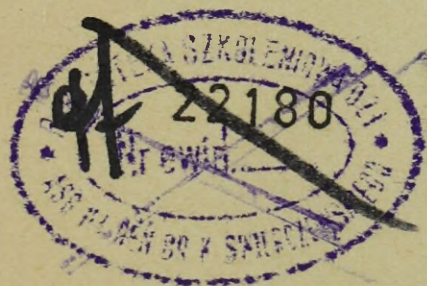
~~_____~~

Egz. Nr ... 1

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

Ppłk mgr Stefan BEDNARSKI

PODSTAWOWE ZASADY I FORMY PROWADZENIA PROPAGANDY
SPECJALNEJ WŚRÓD WOJSK NIEPRZYJACIELA

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Biura Zbierów Specjalnych

Nr ewid. _____

~~_____~~ 40883

WARSZAWA

MAJ

1973 r.

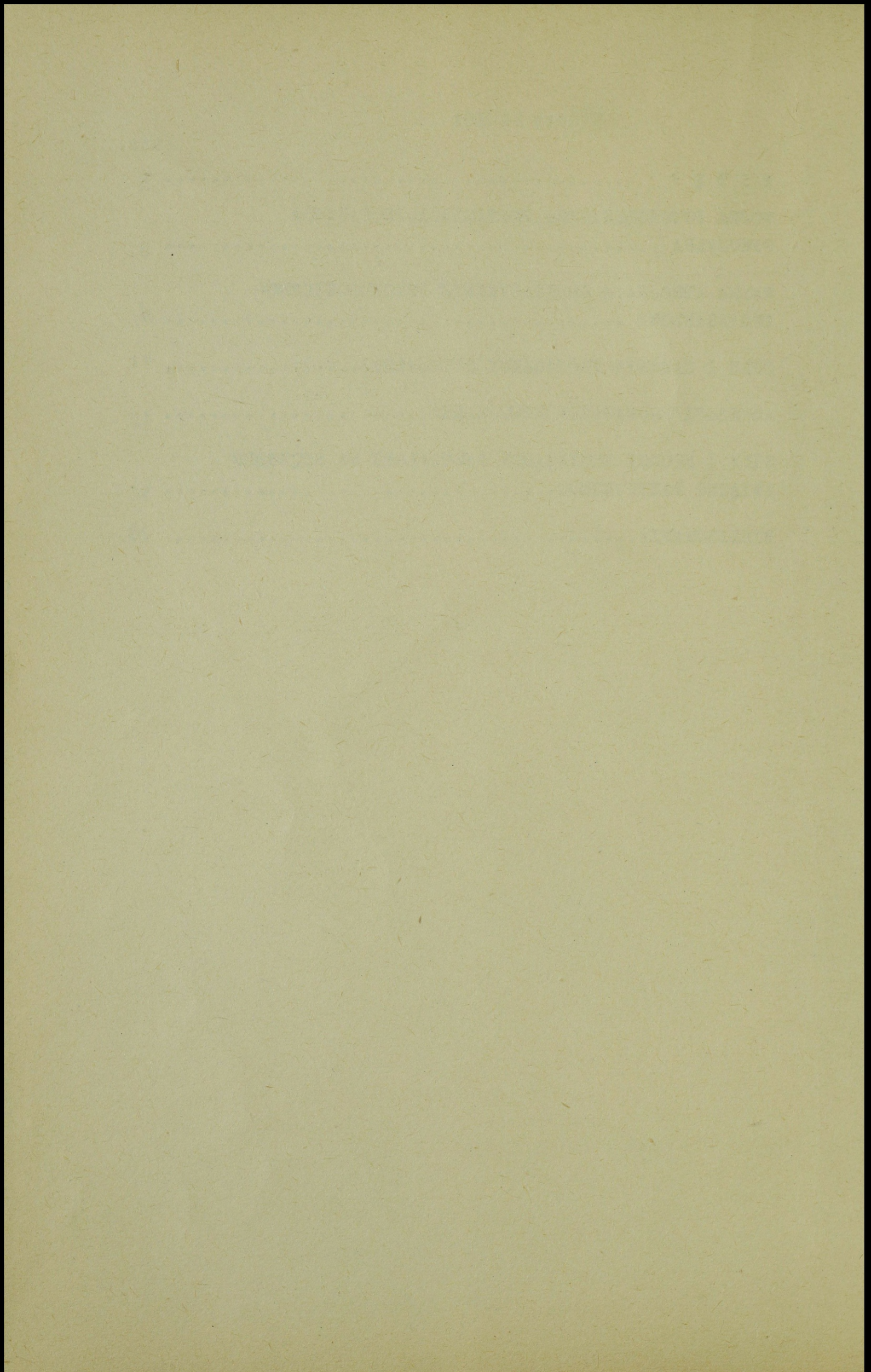
1777
1778
1779

1780
1781

1782

SPIS TREŚCI

	Str.
W S T Ę P	5
WOJNA PSYCHOLOGICZNA, PROPAGANDA, PROPAGANDA SPECJALNA	5
WALKA ZBROJNA A ODDZIAŁYWANIE PSYCHOLOGICZNO- PROPAGANDOWE	6
CELE I ZADANIA PROPAGANDY SPECJALNEJ.....	11
ADRESACI PROPAGANDY SPECJALNEJ.....	15
SIŁY I ŚRODKI PROPAGANDY SPECJALNEJ NA SZCZEBLU ZWIĄZKU TAKTYCZNEGO.....	16
BIBLIOGRAFIA.....	26

W S T E P

Jeszcze kilkadziesiąt lat temu znaliśmy wojnę tylko na lądzie i na morzu, przy użyciu bagnatów i broni palnej. W krótkim jednak czasie człowiek wynalazł samoloty, dzięki czemu można było prowadzić wojnę również w powietrzu i z powietrza. Wreszcie wyprodukowano broń chemiczną, bakteriologiczną i nuklearną.

Okres zimnej wojny doskonił i rozwinął inny rodzaj działań - wojnę psychologiczną. Choć wykorzystanie czynnika psychologicznego na polu walki miało już nawet miejsce za czasów Hannibala, dopiero podczas II wojny światowej nastąpił pełny rozwój i planowe, naukowe, zorganizowane zastosowanie tego nowego rodzaju broni.

Ostatnie lata charakteryzują się dalszym rozwojem technik wojny psychologicznej. Czym jest wojna psychologiczna, propaganda, propaganda specjalna?

WOJNA PSYCHOLOGICZNA, PROPAGANDA, PROPAGANDA SPECJALNA.

Według regulaminu Bundeswehry, wojna psychologiczna, to: ... "stałe i efektywne oddziaływanie - tak w czasie pokoju, okresie napięcia, jak i wojny - na postawę ideową, sposób myślenia, na uczucia i postępowanie ludności cywilnej".

Regulamin polowy armii USA /FM 33-5/ określa, że na wojnę psychologiczną składa się przekazywanie poglądów i wiadomości w celu oddziaływania na myśli, uczucia, a zatem i na działania nieprzyjaciela". Działania te prowadzi dowództwo wojskowe w powiązaniu z działaniami bojowymi celem obniżenia stanu moralnego i chęci do walki nieprzyjaciela. /.../ "Najważniejszą bronią w arsenale wojny psychologicznej jest propaganda".

W oficjalnych wydawnictwach szkoleniowych, jak na przykład w broszurze Nr. 20-79 wydanej przez Departament of the Army Pamphlet, można wyczytać, że "wojna psychologiczna w ścisłym sensie tego terminu, oznacza planowe użycie propagandy i inne działania, których zasadniczym celem jest wpływanie na opinie, uczucia, postawy i zachowanie się wroga, w taki sposób, aby pomogło to osiągnąć cele i zadania państwa, które tę

propagandę szerzy". Autorzy tej broszury wyjaśniają dalej, że "propagandą są wszelkie informacje, doktryny, lub specjalne apele szerzone w celu wpłynięcia na opinie, uczucia, postawy i postępowanie jakiejś określonej grupy ludzi".

- A więc według źródeł zachodnich wojna psychologiczna, to,
- propaganda + takie środki natury wojskowej, ekonomicznej i politycznej, jakie są potrzebne do jej uzupełnienia;
  - wszelkie informacje i doktryny oraz apele;
  - planowe użycie propagandy i inne działania mające wpływ na kształtowanie opinii, postaw i nastrojów;
  - stałe i efektywne oddziaływanie na przeciwnika, przekazywanie poglądów i wiadomości w celu dokonania pożądaných zmian w :
    - postawie ideowej;
    - sposobie myślenia;
    - postępowaniu;
    - zachowaniu;
    - oraz w celu obniżenia jego stanu moralnego.

W krajach socjalistycznych dla podkreślenia odrębności naszych zapatrywań w dziedzinie wojny psychologicznej, używa się terminu p r o p a g a n d a s p e c j a l n a. Instrukcja "Zasady działania organów propagandy specjalnej wojsk operacyjnych WP w warunkach bojowych" wyjaśnia, że: "propaganda specjalna w szerokim znaczeniu tego słowa - to celowe oddziaływanie na psychikę; żołnierza i ludności cywilnej nieprzyjaciela za pomocą wszelkich dostępnych środków propagandy".

Zasadniczą funkcją propagandy specjalnej jest dezintegracja grup, na które ma ona oddziaływać. Na nieprzyjaciela oddziałuje się przez dostarczanie mu odpowiednich informacji, korzystnych w jakimś stopniu dla propagandzisty. Mogą to być informacje o zwycięstwach wojsk własnych, bądź o porażkach przeciwnika, i to zarówno o porażkach militarnych, jak politycznych, gospodarczych i innych.

WALKA ZBROJNA. A ODDZIAŁYWANIE PSYCHOLOGICZNO-PROPAGANDOWE.

Zasadniczą funkcją armii jest walka zbrojna. Przygotowuje się do niej żołnierza od początku jego służby wojskowej. W ostatnich latach przygotowanie to, odbywa się coraz częściej

na ćwiczeniach, których warunki staramy się maksymalnie zbliżyć do warunków bojowych. Pomaga to przynajmniej w części przygotować psychikę żołnierza i uodpornić ją na oddziaływanie czynników wynikających z samej walki.

Przez całe życie żołnierz zdobywał na drodze poznania bezpośredniego i pośredniego pewien zasób wiedzy i kształtował w swojej świadomości określony system wartości. One to właśnie /wiedza i system wartości/ wytyczały program jego działania. Tymczasem w toku walki żołnierz spotka się z czymś zupełnie ⁱⁿ⁻~~in-~~nowym. Nastąpi u niego dysonans poznawczy ^{x/}. Tadeusz Tomaszewski wymienia trzy grupy przypadków niezgodności różnych elementów świadomości, nazwane dysonansem poznawczym. Jedną z nich jest sytuacja "zagrożenia, kiedy nowa wiadomość jest sprzeczna z systemem wartości, ocen, potrzeb, uznawanych zasad moralnych; typowymi objawami tej sytuacji są emocjonalne reakcje lęku, oburzenia itp!"^{xxx/}

Z taką właśnie formą dysonansu poznawczego będziemy mieli do czynienia na polu walki.

Gdy do żołnierza dopływa wiedza, lub wartości sprzeczne z tymi, które posiada aktualnie, zaczyna rodzić się w jego świadomości "poczucie, że coś nie jest w porządku, zaniepokojenie, lęk itp".^{xxxx/} Tę nową wiedzę i ten nowy system wartości winna dostarczyć żołnierzowi przeciwnika propaganda specjalna. Poza tym, na polu walki żołnierz spotyka się z zupełnie nowymi warunkami, które wymagają nowych schematów działania, a do których brak mu norm i wzorów.

Samo oczekiwanie na niebezpieczną sytuację powoduje często silniejsze objawy dezorganizacji niż sytuacja, której się człowiek obawia. A przecież w boju człowiek będzie przeżywał ciągle zagrożenie. Na każdym kroku będzie mu groziło śmiertelne niebezpieczeństwo. Z godziny na godzinę nastąpi dynamizacja tych przeżyć.

---

x/ - Termin ten został wprowadzony przez amerykańskiego psychologa - Festingera. W. Witwicki używał w podobnych przypadkach określenia: "psychologiczna zasada sprzeczności".

xx/ - "Psychologia jako nauka o człowieku" - KiW 1966 r.

xxx/- Termin ten został wprowadzony przez amerykańskiego psychologa - Festingera. W. Witwicki używał w podobnych przypadkach określenia: "psychologiczna zasada sprzeczności".

xxxx/- "Psychologia jako nauka o człowieku" - KiW 1966 r.

Żołnierz będzie zmuszony do ciągłego wzmagania wysiłku, przy czym będzie mu towarzyszyć poczucie narastającej odpowiedzialności za życie podwładnych, bądź kolegów, za utrzymanie rubieży, za wykonanie zadania itd. Duże tempo działań spowoduje niedospanie, niedożywienie i szybkie, ogólne przemęczenie całego organizmu. Dojdą do tego doznania bardzo silnych wrażeń, wstrząsające widoki rozszarpanych wybuchami ludzi, często najbliższych przyjaciół, przerażające dźwięki, w tym jęki rannych towarzyszy, co nie pozostanie bez wpływu na psychikę walczących. Bardzo istotny wpływ na tę psychikę i wyrze jeszcze konieczność zadawania śmierci i związane z tym drastyczne decyzje podejmowane przez uczestników walki. Normalny człowiek nie jest przyzwyczajony do zabijania i uśmiercanie nawet w boju, sprawia mu dużo przykrości. Jedynie świadomość, że jeżeli nie zabije wroga, sam może zginąć z jego ręki, zmniejsza skrupuły i nieprzyjemne doznania z tego powodu.

Dodać wypada, że oprócz wymienionych już czynników oddziałujących na psychikę, nie bez znaczenia jest znoszenie różnych niewygód, trudów oraz całkowite ograniczenie swobody osobistej w toku walki.

W wypadku atomowego pola walki, przeżycie zagrożenia z pewnością się zwielokrotni, a strach szybciej niż kiedykolwiek, może się zmienić w panikę. Opisane wyżej czynniki mają zasadniczy wpływ na jej wybuch i przebieg.

Zgubny wpływ paniki dostrzegano już w najdawniejszych czasach. Zdawano sobie sprawę, że ogarnięte paniką wojska, nie są w stanie stawiać oporu i łatwo ulegają zagładzie. S. Rouppert słusznie uważa, że "panika stanowi najistotniejszą postać strachu zbiorowego; charakteryzuje ją nagły zazwyczaj wybuch, szybkie rozprzestrzenianie się oraz ucieczka na oślep ogarniętych nią ludzi". x/

Należałoby jeszcze uzupełnić, że panika głównie z wyimaginowanego niebezpieczeństwa, a istotną rolę w niej, odgrywa przykład, naśladowanie.

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń wiadomo, że ogarnia ona najpierw psychicznie słabe jednostki, ale przybiera

---

x/- S. Rouppert - "Panika jako zjawisko wojenne" Warszawa 1926 r.

szybko olbrzymie rozmiary. Następuje jakby reakcja łańcuchowa, powodująca rozprzestrzenianie się jej na coraz większe grupy żołnierzy.

Jak wspomnieliśmy, panika rozpoczyna się od pojedynczych ucieczek. Czy jednak zawsze pojedyncze objawy strachu mogą się przerodzić w masową panikę? Z pewnością nie. Gdy stan moralno-polityczny oddziału jest wysoki, żołnierze ostrzelani, mała grupka przerażonych może wywołać zdziwienie, gniew pozostałych, ale nie ucieczkę. "Do paniki może dojść jedynie w wypadku, kiedy w danym zbiorowisku ludzi zrodzi się określona więź psychiczna. Inaczej mówiąc, pojedyncza ucieczka może przekształcić się w masową, kiedy w danym środowisku ludzi, a przynajmniej w znacznej części jego osobników, nad wolą zdecydowanej walki zacznie brać górę dążenie do uniknięcia niebezpieczeństwa".^{x/}

Dla organów propagandy specjalnej wynika stąd wniosek, że aby w oddziałach nieprzyjaciela wywołać panikę, trzeba uprzednio prowadzić wśród nich dłuższą pracę przygotowawczą, lub też oddziaływać na zdemoralizowane już, wykrwawione i ponoszące porażki jednostki.

Należy przy tym pamiętać, że masowo występujący stress psychologiczny jest wynikiem długotrwałego napięcia emocjonalnego, powstałego na skutek strachu, niepokoju i niedostatku. Nie ma nic bardziej męczącego zdrowie psychiczne, niż ciągły, niekontrolowany niepokój. "Wiadomo, że rozbicie, czy dezorganizacja oddziału, powoduje dezorganizację w psychice człowieka wyrażającą się w formie zagubienia, dezorientacji i utraty zdolności do skoordynowanego działania. Każdy moment naruszenia stabilności układu, w którym człowiek żyje: choroba w rodzinie, zniszczenie własnego domu, straty wśród towarzyszy broni, oddziałują destrukcyjnie na osobowość; tęsknota, przygnębienie, niepokój, napięcie, stanowią przejawy owych rozpadowych procesów zachodzących w osobowości człowieka".^{xx/}

---

x - S. Rouppert - "Panika jako zjawisko wojenne" Warszawa 1926 r.

xx - J. Reykowski - wystąpienie na Sesji Naukowej z okazji 25-lecia LWP. W zbiorze "Nauka a obronność".

Przy użyciu różnych środków propagandy specjalnej niepokój ten i zdenerwowanie można utrzymać wśród wojsk nieprzyjaciela przez dłuższy czas. Pogłębienie złego nastroju, dodatkowe zmęczenie i nerwowość wywoła się nadawaniem przez rozgłośnie elektroakustyczne dźwięków o wysokich tonach. Różne piski o zmieniającej się tonacji i natężeniu nie pozwolą spać, myśleć, pracować, a przynajmniej bardzo zakłóca te czynności, spowodują bóle głowy i nadmierną pobudliwość nerwową. Metody takie stosowali Amerykanie w Wietnamie.

Niezależnie od tego, żołnierzy przeciwnika należy załamywać na duchu, informując ich przez radio, ulotki oraz rozgłośnie elektroakustyczne o wszystkich niepowodzeniach jego armii, o stratach na zapleczu itp., przy jednoczesnym wyolbrzymianiu własnych zwycięstw faktycznych, czy chociażby domniemyanych, ale niemożliwych do sprawdzenia przez odbiorców tych informacji.

We współczesnych wojnach, kiedy nie można wykluczyć użycia broni atomowej, poważnym argumentem wywołującym strach, stanie się groźba zagłady nuklearnej. Argument ten zyska na sile, jeżeli rzeczywiście gdziekolwiek ta broń zostanie użyta. Jakie są skutki wybuchu bomby atomowej zdaje sobie sprawę każdy człowiek. Żołnierz zna je jeszcze lepiej. Chociaż w tej chwili trudno przewidzieć jaka będzie reakcja psychiczna ludzi na wieść o użyciu broni jądrowej, można jednak wnioskować, że wykorzystując ją w propagandzie specjalnej, uda się pogłębić w oddziałach nieprzyjaciela poważne zaniepokojenie, niekiedy strach, a przy sprzyjających okolicznościach również panikę. /Oczywiście dotyczy to wypadków sporadycznego stosowania broni atomowej na polu walki. Przy masowych wzajemnych atakach atomowych nikt nie będzie myślał o słuchaniu radia, czy czytaniu ulotek. Nie będzie też warunków do nadawania audycji czy rozpowszechniania druków./

Dużo łatwiej będzie można wywołać panikę wśród niezorganizowanej ludności cywilnej. W przeciwieństwie do wojska ujętego w ścisłe ramy organizacyjne, z właściwą armii hierarchią służbowej zależności, społeczeństwo cywilne będzie bardziej podatne na wszelkiego rodzaju wieści, pogłoski i plotki.

Psychoza strachu zostanie zapoczątkowana w każdym środowisku już samym wybuchem wojny. Zresztą tylko w takich okolicznościach można liczyć na skuteczność akcji propagandowo - psychologicznych. Bombardowania, niepokój o bliskich na froncie, wiadomości o stratach i zniszczeniach, pracę propagandy specjalnej nad moralnym załamaniem nieprzyjaciela rozpoczną i ułatwią.

Propaganda specjalna jako broń wsparcia. Trudno sobie wyobrazić pokonanie nieprzyjaciela tylko metodami psychologiczno - propagandowymi. W walce zbrojnej udział biorą różne rodzaje broni i wspólnym wysiłkiem łamią opór wroga. Zgodnie ze współczesnymi poglądami, propaganda specjalna stała się nową bronią - bronią wsparcia i łącznie z innymi rodzajami wojsk jest w stanie skutecznie przeciwnika pokonać.

Poglądy takie można spotkać zarówno w armiach socjalistycznych, jak i w armiach głównych państw NATO. Są one powszechnie uznawane i odbicie ich spotykamy w obowiązujących regulaminach i instrukcjach.

Jeden z zachodnich teoretyków węgierskiego pochodzenia - Bela Szunyogh^{x/} uważa nawet, że możliwość i celowość zastosowania propagandy jest większa niż broni konwencjonalnej, gdyż "propaganda poraża całe narody i kontynenty. Domy i fabryki zostają, ludzi nie zabija się i nie kaleczy, a jednak poddają się". Z pewnością w poglądach Szunyogha można dopatrzeć się wiele przesady, niemniej ma on dużo racji. Połączenie działań przy pomocy broni konwencjonalnej, a nawet nuklearnej z działaniami propagandowo-psychologicznymi, może w efekcie osiągnąć cel /strategiczny, operacyjny, bądź tylko taktyczny/ przy znacznie mniejszych stratach w ludziach i w sprzęcie.

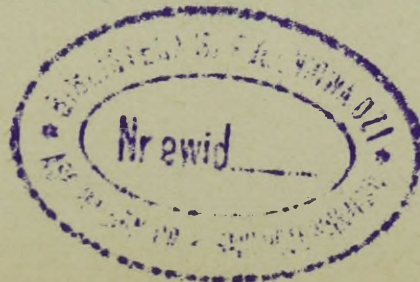
Z dotychczasowych rozważań nasuwa się pytanie, jakie wobec tego są cele i zadania propagandy specjalnej?

CELE I ZADANIA PROPAGANDY SPECJALNEJ.

Poglądy na cele i zadania propagandy specjalnej w poszczególnych armiach niewiele się od siebie różnią. Różnice dotyczą bardziej sformułowań niż zawartych w nich treści.

---

x - Bela Szunyogh - "Psychological Warfare".

Zdaniem teoretyków wojny psychologicznej Bundeswehry ^{x/}
na przykład, oddziaływanie to ma zmierzać do:

- osłabienia woli walki żołnierzy i ludności cywilnej przeciwnika, drogą wywołania niewiary we własne siły i powodowania paniki;
- zwiększenia psychologicznego efektu własnych działań w przypadkach uzyskania choćby częściowego powodzenia;
- powodowanie wewnętrznego rozbitcia w szeregach nieprzyjaciela, zarówno w płaszczyźnie międzynarodowej, jak też między przełożonymi i podwładnymi;
- usiłowania rozbudzenia nieufności w stosunku do partii, rządu oraz czołowych dowódców wojskowych;
- nakłaniania żołnierzy do dezercji i poddawania się;
- nawoływania do tworzenia ruchu oporu przeciwko własnemu rządowi i dokonywania aktów dywersyjnych.

Są to oczywiście zadania podstawowe - zasadniczy kierunek pracy organów wojny psychologicznej Bundeswehry.

Amerykański "Regulamin polowy FM 33-5" zadania podobne precyzuje krócej. Zdaniem amerykańskich wojskowych, podstawowym celem "wojny psychologicznej prowadzonej przez dowództwo... jest udzielanie pomocy w pokonywaniu sił zbrojnych nieprzyjaciela". Dalej regulamin ten poucza, że aby osiągnąć ten podstawowy cel należy:

- zmniejszyć sprawność bojową nieprzyjaciela przez obniżenie stanu moralnego jego oddziałów;
- nakłonić siły zbrojne nieprzyjaciela do poddania się albo dezercji;
- podtrzymywać stan moralny własnych elementów na obszarze nieprzyjacielskim.

Inny punkt wskazuje na to, iż "działania w ramach wojny psychologicznej starannie połączone z działaniami bojowymi mogą:

- zwiększać i wykorzystywać wpływ psychiczny wydarzeń politycznych, społecznych albo wojskowych;
- obniżać stan moralny nieprzyjaciela, a tym samym zmniejszać jego sprawność bojową;

---

x - Regulamin Bundeswehry 100/1.

- obniżać stan moralny nieprzyjaciela przez dłuższy okres czasu;
- zachęcać do symulowania, dezercji, poddawania się poszczególnych żołnierzy i grup sił zbrojnych nieprzyjaciela oraz podtrzymywać stan moralny wywrotowych i dysydenskich elementów na terytorium nieprzyjaciela i na terenie okupowanym przez niego.

W Wojsku Polskim zadania dla propagandy specjalnej określa się bardziej szczegółowo. Można by je ująć w cztery następujące grupy:

1. Oddziaływanie polityczno-ideologiczne.

- oddziaływanie na wojska i ludność nieprzyjaciela w kierunku zmiany lub podważenia ich postaw ideowych i politycznych, podrywania ich wiary w słuszność swej walki i zaufania do dowództwa, kierownictwa państwowego i władz administracyjnych;
- bazowanie na różnicach narodowościowych, religijnych, politycznych, społecznych, rasowych i kulturalnych, powodowanie tarć i konfliktów między tymi grupami społecznymi, a przy sprzyjających okolicznościach, również między państwami i armiami występującej przeciw nam koalicji;
- współdziałanie w podsycaniu i wspieraniu ruchów oporu na terytorium nieprzyjaciela;
- prowadzenie działań kontrpropagandowych, zjednywanie sobie sympatii ludności przeciwnika oraz państw neutralnych;
- wykorzystywanie jeńców wojennych do działań propagandowo-psychologicznych i branie udziału w ich reedukacji politycznej.

2. Potęgowanie destrukcyjnych czynników współczesnego pola walki.

- potęgowanie obawy i strachu przed współczesnymi środkami walki, a przede wszystkim przed skutkami broni masowego rażenia;
- osłabianie stanu moralnego i wydolności psychicznej żołnierzy nieprzyjaciela oraz powodowanie mniej dokładnego wykonywania przez nich swoich obowiązków;
- wykorzystywanie powodzenia własnych wojsk do inspirowania i potęgowania poczucia stałego zagrożenia, wywoływanie chaosu,

dezorganizacji i paniki wśród wojsk i ludności cywilnej nieprzyjaciela;

- powodowanie drastycznych ucieczek ludności z miast i ośrodków przemysłowych w celu utrudnienia nieprzyjacielowi manewru odwodami i drugimi rzutami oraz dezorganizowanie jego obrony terytorialnej;
- dezorganizowanie nieprzyjacielskiego systemu informacji i godzenie w sprawność organizacyjną jednostek wojskowych oraz aparatu władz cywilnych;
- prowadzenie działań nękających poprzez oddziaływanie na system nerwowy i podświadomość, zakłócanie odpoczynku, utrzymywanie w stanie ciągłego napięcia i rozdrażnienia zarówno wojsk, jak i ludności cywilnej nieprzyjaciela;
- popieranie i organizowanie sabotaży, symulancja i dywersji wśród wojsk i społeczeństwa przeciwnika.

3. Maskowanie operacyjne.

- udział w planowaniu i wykonywaniu zadań dezinformacyjnych polegających na:
  - wypaczeniu właściwego obrazu charakteryzującego stan sił i środków oraz działań armii i związków taktycznych;
  - odwracaniu uwagi organów wywiadu i rozpoznania nieprzyjaciela, mających zasadnicze znaczenie w operacji zaczepnej Frontu /Armii/;
  - nacelowanie organów wywiadu i rozpoznania w kierunku dla nas dogodnym ze względów politycznych i wojskowych;
  - udział w planowaniu i wykonywaniu zadań pozoracyjnych, polegających na użyciu rozgłośni elektroakustycznych /odgłosy pola walki, ruchu kolumn itp./.

4. Przeciwdziałanie propagandzie wroga.

- w koniecznych wypadkach prowadzenie kontrpropagandy w szeregach wojsk własnych oraz wśród własnej ludności cywilnej, celem przeciwdziałania stosowanej przez nieprzyjaciela wojnie psychologicznej;
- prowadzenie działań wśród własnego społeczeństwa na terenach przejściowo zajętych przez nieprzyjaciela, celem podtrzymania ludności na duchu, informowania jej o sytuacji i inspirowania do aktywnego oporu.

Należy liczyć się z tym, że większość treści propagandowych w wypadku wojny, będzie się przekazywać drogą radiową, wykorzystując możliwości dotarcia z informacjami do maksymalnie dużej ilości odbiorców.

ADRESACI PROPAGANDY SPECJALNEJ.

W realizacji opisanych wyżej zadań, działania propagandowo-psychologiczne będą adresowane do różnego rodzaju odbiorców. Mogą to być:

- wojska nieprzyjaciela:
  - w obronie lub rejonach ześrodkowania;
  - w natarciu, w marszu, w pościgu lub w czasie wycofywania się;
  - w okrążeniu;
  - oddziały obrony terytorialnej oraz samoobrony cywilnej;
  - grupy dywersyjno-rozpoznawcze i jednostki desantowe nieprzyjaciela, działające na tyłach naszych wojsk;
- ludność cywilna przeciwnika:
  - zgrupowana w miastach, centrach administracyjnych, ośrodkach przemysłowych i osiedlach;
  - przebywająca w rejonach ewakuacji;
  - znajdująca się w trakcie ucieczki na drogach;
  - zamieszkała na terenach zajętych przez nasze wojska;
- oddziały ruchu oporu oraz grupy opozycyjne w stosunku do rządu przeciwnika;
- kraje neutralne:
  - koła kierownicze;
  - społeczeństwo / w tym armia/;
- jeńcy zgrupowani w obozach;
- własne społeczeństwo znajdujące się na terenach przejściowo zajętych przez nieprzyjaciela.

SIŁY I ŚRODKI PROPAGANDY SPECJALNEJ NA SZCZEBLU

ZWIĄZKU TAKTYCZNEGO

Wydziały polityczne związków taktycznych posiadają sekcje propagandy specjalnej. Kierują nimi starsi instruktorzy propagandy specjalnej. W ich dyspozycji znajduje się jedna rozgłośnia elektroakustyczna z dwuosobową załogą oraz ruchoma wyrzutnia raketowych pocisków propagandowych FLG 5000 z czterosobową załogą.

Na czas operacji związek taktyczny może otrzymać ze sztabu armii dodatkowe dwie rozgłośnie i dwie ruchome wyrzutnie - jako wzmocnienie. Oprócz tego starszy instruktor propagandy specjalnej posiada 10 zestawów /200 sztuk/ ręcznych, propagandowych pocisków raketowych 40 mm.

Ulotki produkuje się w Grupie Zabezpieczenia Propagandy Specjalnej Armii oraz Frontu i dosyła je do związków taktycznych w zależności od potrzeb i rozwoju sytuacji, a także na zapotrzebowanie instruktora.

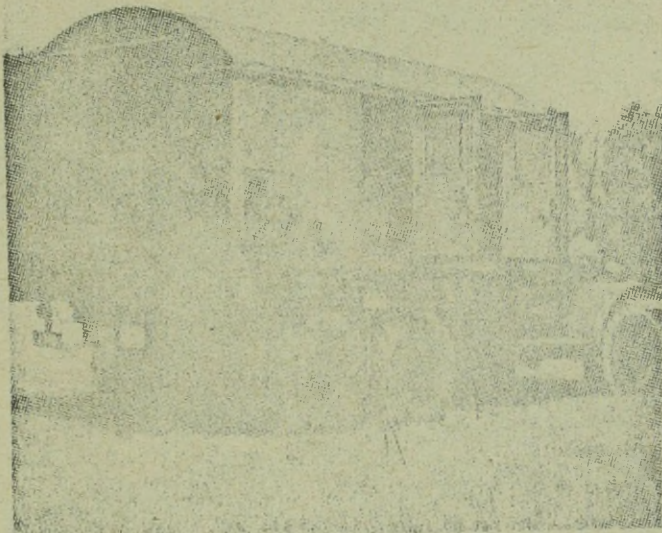
Również audycje dla rozgłośni elektroakustycznych opracowuje się i nagrywa z reguły na wyższych szczeblach. Istnieje jednak możliwość samodzielnego wykorzystania rozgłośni przez związek taktyczny. Wówczas teksty audycji opracowuje starszy instruktor propagandy specjalnej z udziałem spikera /oficera rezerwy/ znającego język nieprzyjaciela.

Audycje mogą być nadawane bezpośrednio z mikrofonu, bądź nagrane uprzednio na taśmie magnetofonowej, a następnie odtworzone.

Czas audycji nie powinien trwać dłużej niż 1,5 do 2 min, po czym rozgłośnia winna zmienić stanowisko.

Obecnie w wyposażeniu wojsk znajdują się następujące typy rozgłośni elektroakustycznych:

Rozgłośnia elektroakustyczna MZS-51 przeznaczona jest do prowadzenia pracy propagandowej wśród wojsk nieprzyjaciela /przy bezpośredniej z nim styczności/ oraz wśród własnego społeczeństwa podczas ewakuacji. Może być wykorzystana także do kierowania wojskami własnymi na przeprawach, dużych zgromadzeniach itp. bądź w innych sytuacjach, dotychczas nie wymienionych.

Rozgłośnia ta może także markować niektóre odgłosy pola walki /przeprawy, marsz kolumn itp./, dezinformując nieprzyjaciela w faktycznym stanie.

Moc akustyczna rozgłośni wynosi 2000 W. Zasięg zrozumiałej mowy ludzkiej w zależności od warunków terenowych i atmosferycznych - około 3 do 5 km, a w wyjątkowo sprzyjających warunkach, szczególnie nocą, więcej.

Rozgłośnia ta zamontowana jest na samochodzie ZIL-157, zasilana z własnego agregatu lub z sieci, prądem zmiennym 220/380V. Pracować może tylko na postoju w temperaturze od + 5 do 50°C.

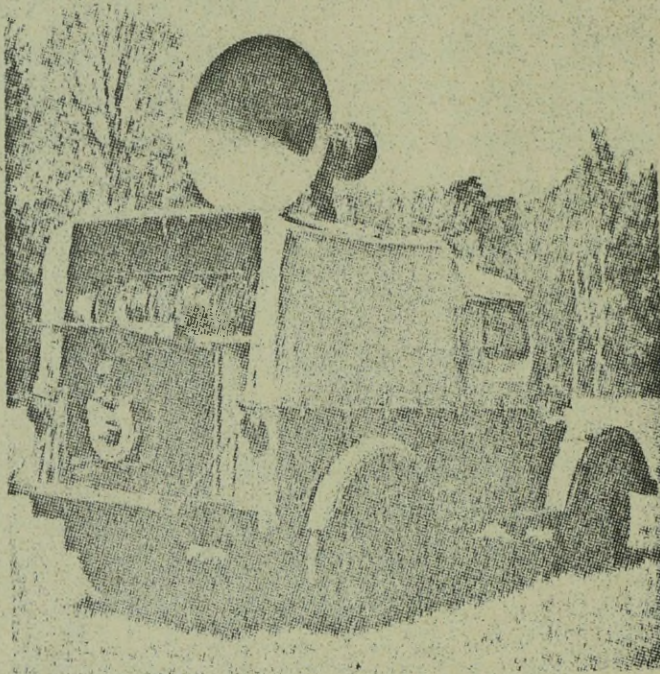
Rodzaje pracy MZS-51 są następujące:

- retransmisja programu radiowego z odbiornika WRP-60;
- nadawanie audycji z mikrofonu wewnętrznego;
- nadawanie audycji z mikrofonu wnośnego do 100 m;
- nadawanie audycji z taśmy magnetofonowej;
- nadawanie audycji z płyt gramofonowych.

----- Rozgłośnia znajduje się w wyposażeniu GZPS^{x/} Frontu ----- i
x/ Grupa Zabezpieczenia Propagandy Specjalnej /GZPS/.

Armii, z przeznaczeniem do wzmacniania nimi związków taktycznych w czasie operacji zaczepnej.

Rozgłośnia elektroakustyczna "Burza P-300 W" ma takie samo przeznaczenie jak MZS-51. Ze względu na zwrotność i małe wymiary gabarytowe będzie częściej używana w nagłych potrzebach i w trudniejszym terenie. Zamontowana jest na samochodzie GAZ-69 M. Zasięg zrozumiałości nadawanych audycji zależy od ukształtowania terenu, poziomu zakłóceń zewnętrznych i warunków atmosferycznych. Duży wpływ na rozchodzenie się dźwięku posiada ciśnienie, wilgoć, prędkość i kierunek wiatru oraz temperatura.

/Graficzne przedstawienie tych zależności znajduje się na dwudziestej stronie/. Praktyczny zasięg wynosi do 3 km, pokrycie terenu ok. 27 km².

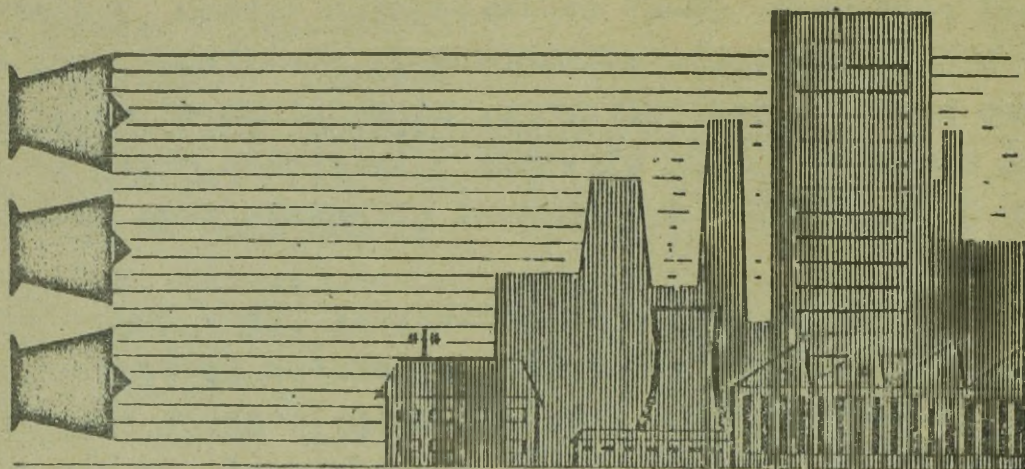
Rozgłośnia typu "Burza" jest przystosowana do pracy zarówno na postoju, jak i w ruchu. Rodzaje pracy rozgłośni są następujące :

- retransmisja programu radiowego z odbiornika TR-65;
- nadawanie audycji z mikrofonu wewnętrznego;
- nadawanie audycji z mikrofonu wnośnego do 150 m;
- nadawanie audycji z taśm magnetofonowych;
- nadawanie audycji z płyt gramofonowych;
- nadawanie audycji z innych źródeł /np. z polowego studia radiowego/;
- miksowanie audycji, tzn. słowa z mikrofonu ilustrowane muzyką z taśm lub płyt, lub innymi efektami akustycznymi z taśm.

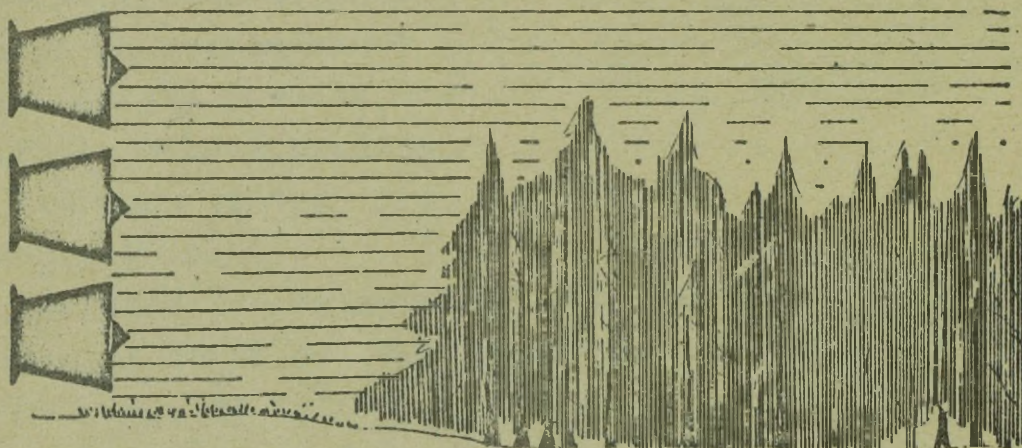
Zaletami rozgłośni są: duża operatywność niezależnie od warunków terenowych; stosunkowo małe wymiary gabarytowe wzmacniacza w porównaniu od mocy wyjściowej /300 W/; duża czułość i selektywność odbiornika TR-65 na wszystkich trzech podzakresach, przy krótkiej antenie samochodowej; stabilność napięcia znamionowego zespołu prądotwórczego, niezależnie od obciążenia w granicach normy /1,5 kW/; wierność odtwarzania przez głośnik zamontowany na teleskopie i możliwość obracania tego głośnika o 360°.

Wadami rozgłośni jest uniemożliwienie pracy magnetofonu i gramofonu w niskich temperaturach, na skutek gęstnienia smarów, czemu nie można zapobiec; głośnie praca zespołu prądotwórczego; brak wizualnego wskaźnika mocy wyjściowej, na skutek czego utrudniona jest kontrola nagłaśniania.

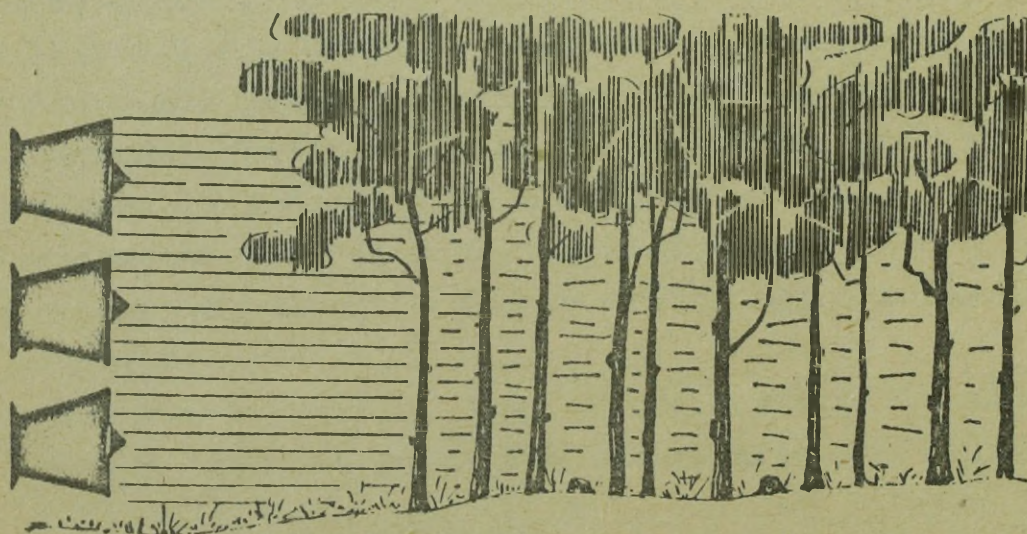
Zależności akustycznego pokrycia terenu od różnych warunków.

ZABUDOWANIA I OSIEDLA - duże tłumienie dźwięków.

ŁANY ZBÓŻ I GĘSTY LAS - średnie tłumienie dźwięków.

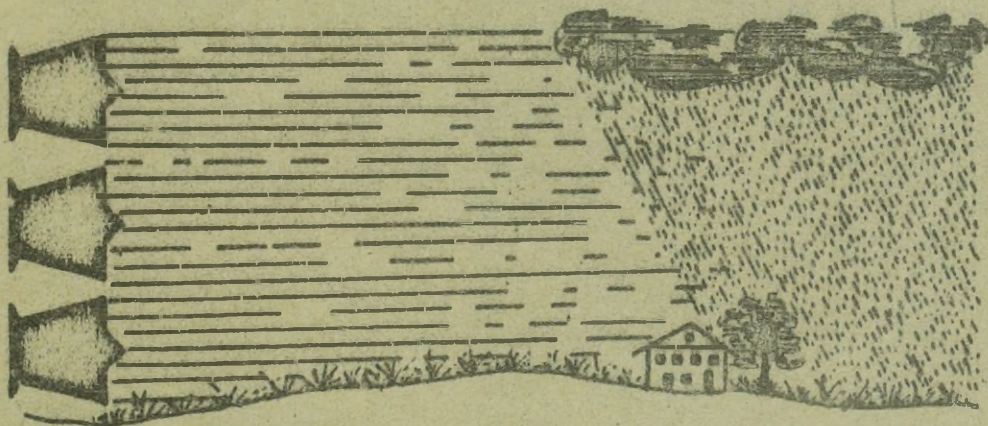

WYSOKI LAS /bez poszycia/ - dźwięki będą się załamywać.

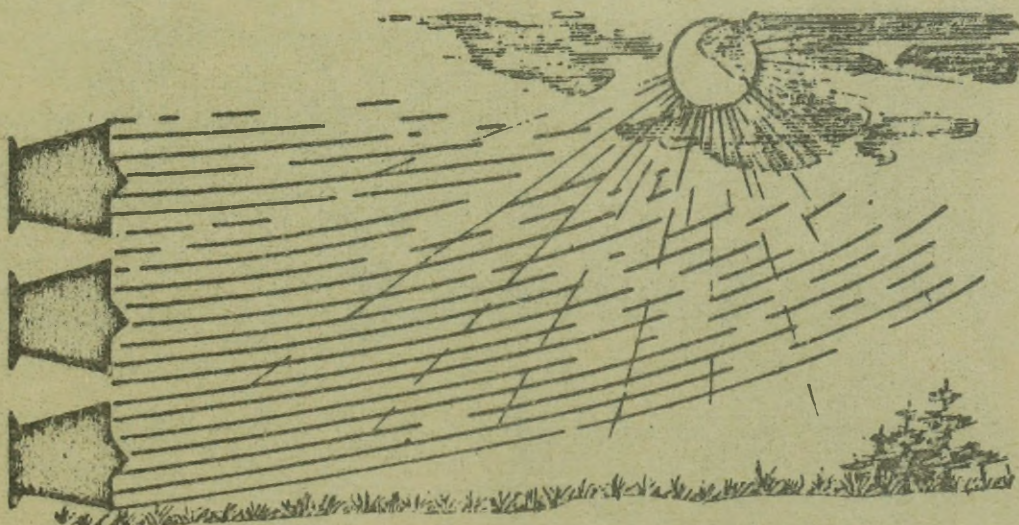

TEREN SILNIE POFAŁDOWANY

/dźwięk będzie słabo słyszany za ukryciami/

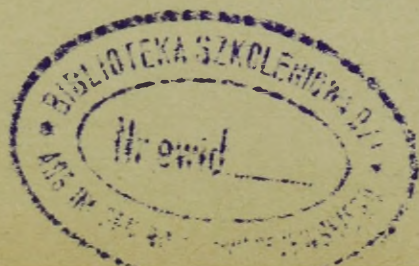

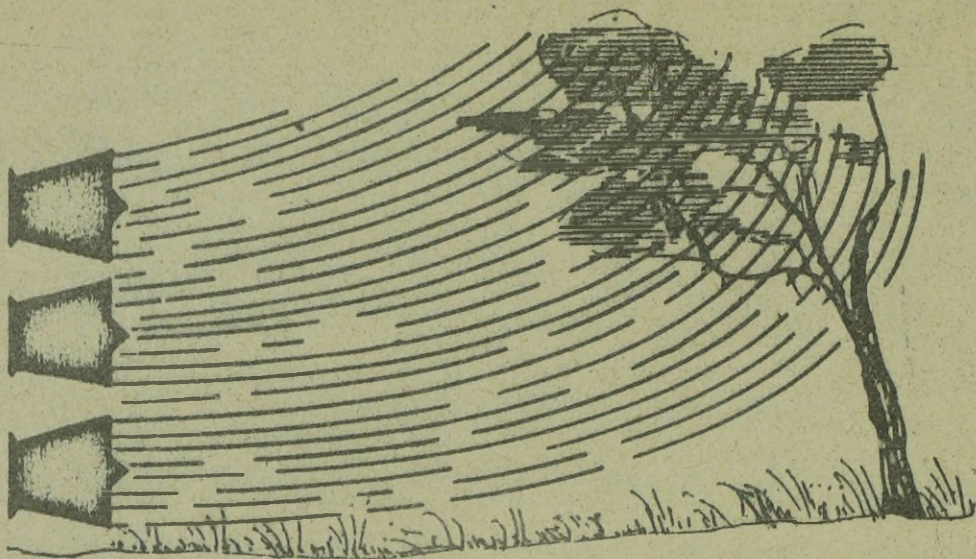
DESZCZ I ŚNIEG
/silne tłumienie/

SILNE SŁOŃCE

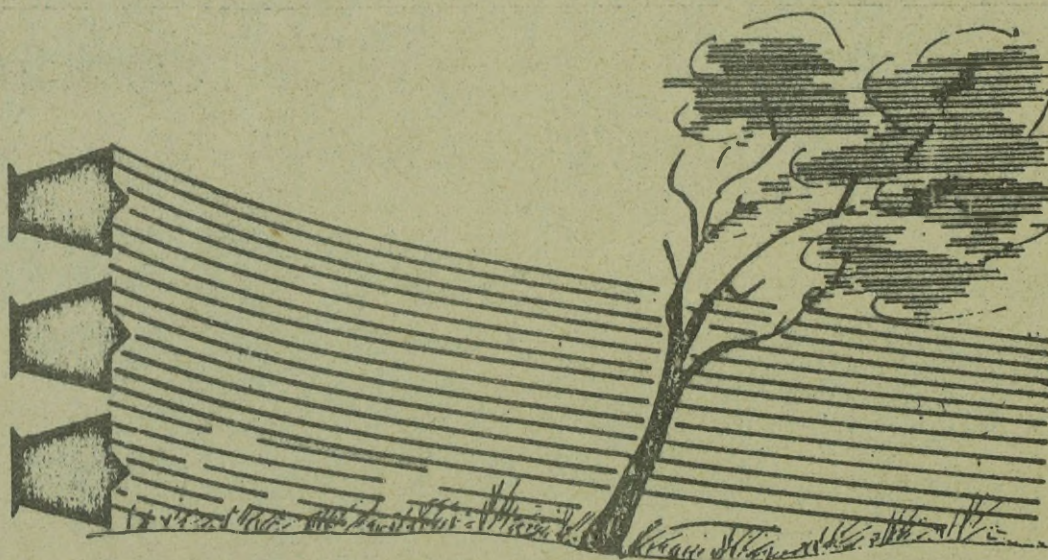
/fale dźwiękowe będą miały tendencję do uchylania się w górę/.

WIATR PRZECIWNY

/fale dźwiękowe będą uchylane stopniowo w górę/.

KIERUNEK WIATRU ZGODNY Z FALAMI DŹWIĘKOWYMI

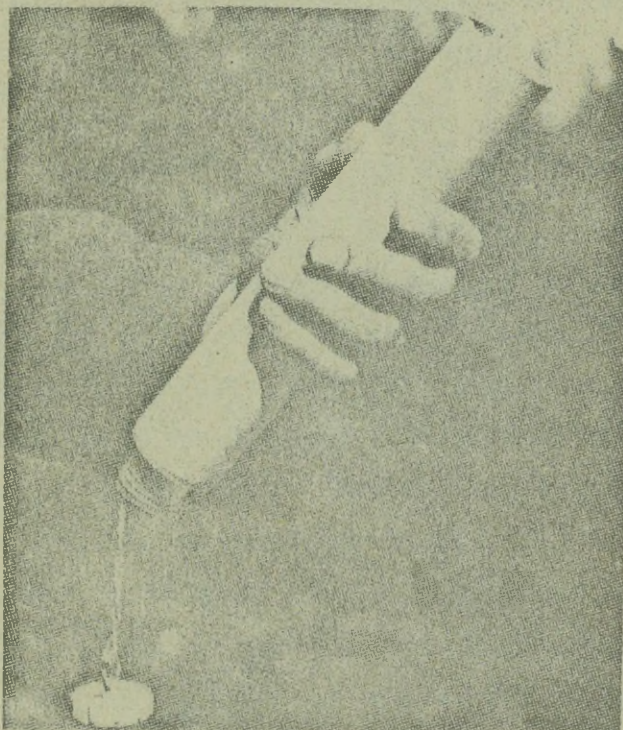
/dźwięki będą przyciskane do ziemi/.

Rozpowszechnianie ulotek przez sekcję propagandy specjalnej związku taktycznego odbywa się przy pomocy dwóch typów rakiet propagandowych:

- ręcznych rakiet propagandowych 40 mm;
- rakiet propagandowych FLG-5000/p/

Ręczna rakietka propagandowa 40 mm służy do wystrzeliwania ulotek przy bezpośredniej

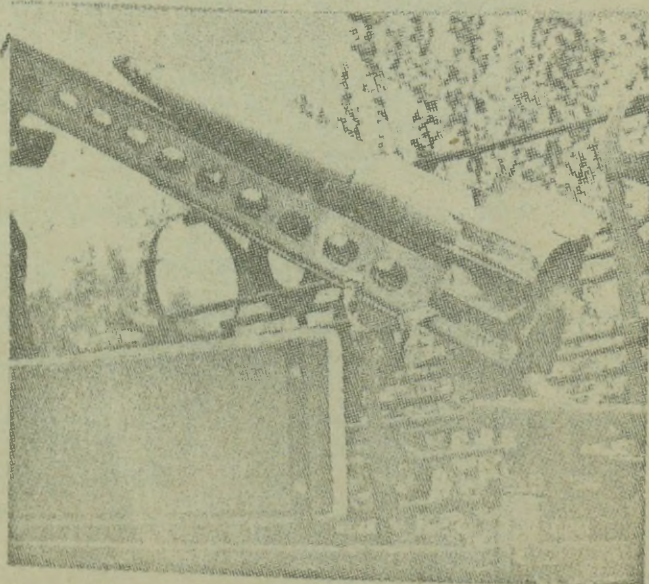
styczności z nieprzyjacielem. Rakietki napełnione ulotkami na szczeblu związku taktycznego dostarcza się do pododdziałów pierwszorzutowych i tam odstrzeliwuje w kierunku nieprzyjaciela. Rakietki są bardzo proste w obsłudze, dzięki czemu nie ma potrzeby specjalnego szkolenia ludzi, którzy będą się nią posługiwać.

Zasięg rakietki 40 mm wynosi	450 m
Maksymalna wysokość	350 m
Zawartość ulotek w pojemniku /format A-4/.....	200 szt.
Czas przygotowania do odpalenia	kilka sekund.

Rakietka propagandowa FLG-5000/p/

używana jest również przy bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Wystrzeliwana jest jednak przez specjalnie przeszkoloną obsługę wyrzutni, które są zainstalowane na samochodzie GAZ-69.

Dowódca wyrzutni /podległy starszemu instruktorowi propagandy specjalnej, wydziału politycznego związku taktycznego/, po otrzymaniu zadania udaje się do pododdziałów pierwszorzutowych, zajmuje skrycie /wyznaczone przez odpowiedniego dowódcę ogólnowojskowego/ stanowisko ogniowe, odstrzeliwuje rakietę po czym natychmiast zmienia s.o.

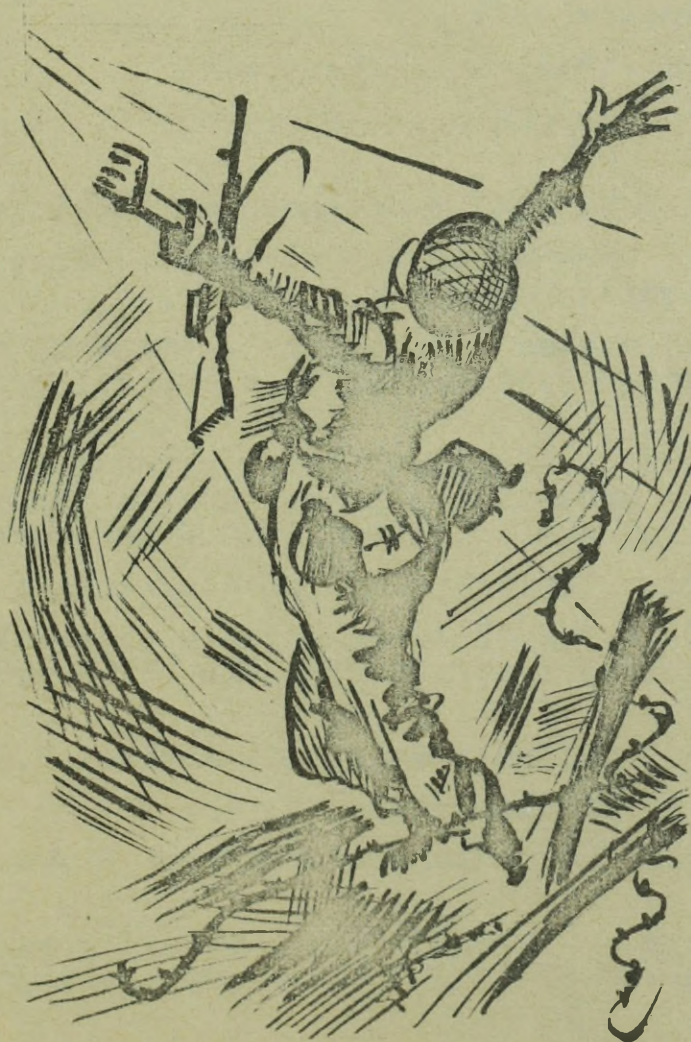
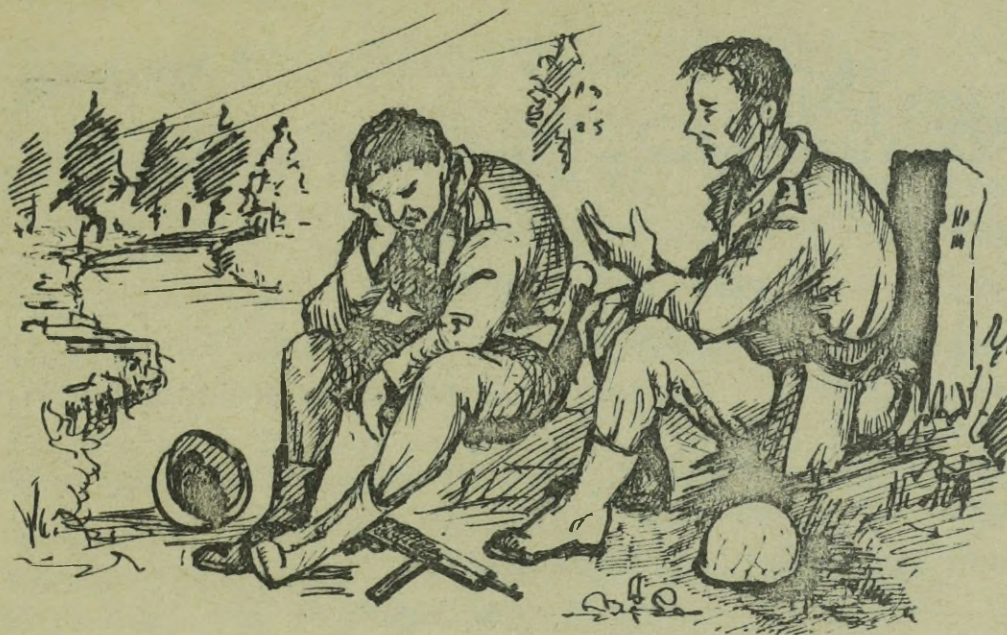
Czas gotowości do odpalenia rakiety po zajęciu s.o.-	10 min.
Zawartość pojemnika	- 5000 ulotek /form.A-4/
Zasięg	- 4600 m
Wysokość toru lotu rakiety	- 350 m

Starszy instruktor propagandy specjalnej wykorzystuje opisane wyżej środki w sposób planowy i zorganizowany. W tym celu opracowuje plan działań propagandowo-psychologicznych na poszczególne etapy walk, uwzględniając przy tym różne warianty możliwych do zaistnienia sytuacji. Z reguły plan taki składa się z zamierzeń ogólnych i z zamierzeń szczegółowych. Z jego treści winny wynikać kierunki oddziaływania psychologicznego na nieprzyjaciela, sposoby opracowania poszczególnych akcji propagandowych oraz źródła uzyskiwania informacji. Plan powinien przewidywać udział oficerów propagandy specjalnej w przesłuchiowaniu jeńców.

Niezależnie od tego instruktor winien prowadzić nasłuch radiowy audycji nadawanych przez nieprzyjaciela dla swojego społeczeństwa, celem zapoznania się z używanymi przez niego argumentami, aby je w swojej pracy propagandowej obalać, bądź ukierunkować w sposób dla nas wygodny.

ZAKOŃCZENIE. Powyżej opisano tylko niektóre aspekty pracy propagandy specjalnej. Ograniczono się w zasadzie do szczebla związku taktycznego. Wyższe szczeble dysponują większą ilością ludzi, a także większą ilością sprzętu, w tym radiowego do nadawania audycji dla ludności i wojsk nieprzyjaciela oraz bardzo różnorodnym sprzętem do drukowania i rozpowszechniania ulotek i innych druków.

Poniżej zamieszczamy dwie przykładowe ulotki. Nie mają one żadnych podpisów. Proponujemy słuchaczom sprawdzenie swoich umiejętności i opracowania krótkiego do nich sloganu o wymownej treści, korespondującej z ilustracją.

B I B L I O G R A F I A

1. Adamczyk, Kafel, Towiaszew - "Dziennikarstwo" - wyd. WAP - 1968 r.
2. Banczer Stanisław - "Zasady radiofonii" - Wyd. Komunikac. Warszawa 1953 r.
3. Broniewski Stanisław - "Przez sitko mikrofonu" - Wydawnictwo Ossolineum 1965 r.
4. Delmer Sefton - "Black Boomerang".
5. Doński - "O radiofonii" - wyd. 1951 r.
6. Hahn Stefan - "Podstawy radiokomunikacji" - wyd. 1964 r.
7. Kawecki Arnold - "O walce w eterze bez tajemnic" - wyd. MON 1964 r.
8. Kohm - "Metody i funkcje wojny psychologicznej w aspekcie wojskowym" - wyd. WAP.
9. Janusz Kolczyński - "Dywerysja".
10. - " - - "Wolna Europa". - wyd. MON 1969 r.
11. Kubin Jerzy - "Rola prasy, radia i telewizji" wyd. Ośrodek Badań Prasoznawczych - Kraków 1963 r.
12. Kuta Tadeusz - "Anatomia kłamstwa".
13. Lewicki A. - "Psychologia propagandy" - "Wiedza i życie" z 1948 r.
14. Lutosławski A.T. - "O propagandzie" - wyd. Londyn 1942 r.
15. Maruszewski, Reykowski, Tomaszewski - "Psychologia, jako nauka o człowieku" - K i W - 1966 r.
16. Michalik Mieczysław - "Problemy wychowania moralnego w LWP na tle przemian społ. - polit. w Polsce" - wyd. GZP WP W-wa 1970 r.
17. Nowoczyński H. - "Ewolucja form, metod i treści wojny psychologicznej prowadzonej przez państwa imperialistyczne przeciwko krajom socjalistycznym" - Warszawa 1968 r.
18. Pszczołowski - "Umiejętność przekonywania i dyskusji".
19. Reykowski J. - "Współczesna wojna a człowiek" - materiały z sesji naukowej z okazji 25-lecia LWP - wyd. PAN Warszawa 1968 r.
20. Sielezniew J. "Wojna i walka ideologiczna".
21. Szaciło T. - "Przekonania".
22. Szunyogh Bela "Psychological warfare" - wyd. New York 1955 r.
23. Szymanowski J. - "Kwalifikacje, wymogi i cechy charakterystyczne pracowników propagandy specjalnej" - wyd. GZP WP 1966 r.

24. Tiuchtin W.S. - "Psychika a cybernetyka" - K i W 1966 r.
25. Zywiejnow - "Wojna psychologiczna".
26. "Czarna Wojna" - Fakty i Myśli" Nr 8/68 r.
27. "Kulisy czarnej propagandy" - "Biuletyn Informacyjny GZP Nr 15/311/ z 1966 r.
28. "Obrona przed wrogą propagandą" - wyd. przez Departament Sił Lądowych USA w 1954 r.
29. "Psychologiczno-dyweryyjne aspekty agresji izraelskiej na Bliskim Wschodzie" - "Myśl Wojskowa" Nr 7/68 r.
30. "Psychological warfare in combat operations" - Regulamin Polowy armii USA FM 33-5.
31. "Statistics of radio and TV" - wyd. UNESCO.
32. "Środki informacji na świecie" - zeszyt 1 - Europa - wyd. Działu Dokumentacji PAP 1965 r.
33. "World radio - TV Handbook 1969" - wyd. World Radio-TV Handbook Co. Ltd. - Kopenhaga 1969 r.
34. World radio - TV Handbook 1970" - wyd. j.w.
35. "Z pracy propagandowej wśród wojsk przeciwnika" - "Biuletyn Informacyjny GZP WP" Nr 16/170/ - 1960 r.

Wykonano w 400 egz.

Egz. 1-400 Bibl. Szkol.

Wykonał ppłk Z. Bednarski

Druk H.K. dn. 18.09.73 r.

Nr ks. pf 1541/pf2662/WW

Kor.: J.S.

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Zbiorów Specjalnych

Nr ewid. _____

~~Pf~~ 40883

